

Aan de Raad van de gemeente Hilversum

Betreft: raadsvergadering woensdag 14 december 2016, agendapunten 12 en 13

Geachte dames en heren,

In de raadsvergadering van a.s. woensdag 14 december komen de plannen voor het stationsgebied aan de orde. Onder de agendapunten 12 en 13 wordt vaststelling door de Raad gevraagd van visie en projectplan stationsgebied en van stedenbouwkundig programma van eisen stationsgebied. De gezamenlijke erfgoedverenigingen van Hilversum en de landelijk opererende organisaties Cuypersgenootschap en Erfgoedvereniging Heemschut verzoeken u dringend om bij het debat over deze twee punten te bevorderen dat sloop van het voormalige GAK (UWV) gebouw voorlopig uit beide plannen wordt geschrapt en dat eerst wordt onderzocht wat de cultuurhistorische waarde van dit gebouw is en of behoud en renovatie van het huidige GAK gebouw ingepast kan worden in de plannen.

De afgelopen jaren hebben de gezamenlijke erfgoedorganisaties er meermalen voor gepleit om het GAK gebouw mee te nemen in de studies voor het stationsgebied en een cultuurhistorische waardering op te laten stellen. In de stukken bij de agendapunten 12 en 13 wordt echter zonder meer uitgegaan van sloop van het GAK gebouw. In een van de stukken staat: “het realiseren van woningen in het UWV pand blijkt vrijwel onmogelijk” terwijl enkele jaren geleden door Lips/Dudok Wonen een plan is uitgewerkt dat wel degelijk uitgaat van aanpassing van het gebouw met horeca en commerciële ruimten op de begane grond en met appartementen daarboven. De hieronder weergegeven afbeelding staat nog steeds op de website van Vemid als herontwikkelingslocatie. Er is ons geen document bekend waaruit blijkt dat het realiseren van woningen in dit gebouw vrijwel onmogelijk is. Volgens Martien van Goor, jarenlang de compagnon van Onno Greiner, is het GAK gebouw “geschikt om in te wonen onder andere vanwege de daglichttoetreding en de al aanwezige balkons. De aanwezige overmaat maakt het mogelijk het gebouw een andere functie te geven.” Kortom, wij zijn er niet van overtuigd dat sloop van het GAK gebouw de enige mogelijkheid is om tot een prachtig en overtuigend stationsgebied te komen. Behoud en hergebruik van bestaande gebouwen zou voor sloop en nieuwbouw moeten gaan zoals neergelegd in 'Het gesprek' van 2014, georganiseerd door de Hilversumse Architectuurprijs.

Het GAK gebouw is in 1984 in gebruik genomen. Het vormt een belangrijk, zorgvuldig ontworpen hoogwaardig en voor Hilversum uniek voorbeeld van het z.g. Nederlands Structuralisme, een belangrijke stroming in de architectuur in de jaren 70 en begin jaren '80. Veel van de architectuur uit deze periode is inmiddels verdwenen of ernstig aangetast. Het is de hoogste tijd, dat we ons realiseren dat, net als het afgelopen decennium met de Wederopbouwarchitectuur is gebeurd, we te maken hebben met belangrijke architectuur, waar we zorgvuldig mee om moeten gaan. Het is het enig overgebleven bouwwerk in Hilversum van architect Onno Greiner (1924 – 2010). Hij ontwierp in 1970 in Hilversum de verbouwing van boetiek Bistro du Tricot, Kerkstraat 53, maar daar is niets meer van over.

Onno Greiner was één van de toonaangevende architecten in het Nederlandse Structuralisme. Hij ontwierp verder o.a. Cultureel Centrum De Flint in Amersfoort, Stadthalle Biberach in Duitsland en de verbouwing van Theater Carré te Amsterdam.

Twee weken geleden is de biografie van Onno Greiner verschenen bij een Hilversumse uitgever. Hierin wordt het GAK gebouw uitvoerig beschreven. Uitgangspunt van Onno Greiner voor het GAK gebouw was een groene gevel. Hij omschreef dit in 1981 als volgt: “Men ervaart het groen geaccentueerd door de beweeglijkheid van het gebouw door middel van over de balkonranden hangende planten.”

De tuin van het GAK gebouw is ontworpen door Tuinarchitectenburo Mien Ruys en Hans Veldhoen. Bijzonder is de patio (binnentuin) met twee vijvers waarvoor Mien Ruys een weelderige beplanting had ontworpen. Vooruitstrevend was dat ze op het balkon van de binnentuin een beplanting van Sedum voorstelde, een constructie die pas veel later algemeen op daken is toegepast. In de binnentuin staat een monumentale boom (Robinia of Witte acacia) die in 1984 meer dan 2200 gulden heeft gekost en die toen een stamomtrek had van 35 cm. Door het tuinarchitectenbureau is een kunstwerk van Henk Rusman geschonken. Het is niet bekend of deze 'Vorm met waterloop' nog in de binnentuin aanwezig is. Alle ontwerptekeningen van de tuin zijn nog beschikbaar zodat het desgewenst mogelijk om hier een tuin in de geest van Mien Ruys te reconstrueren. Hoewel de tuin jarenlang is verwaarloosd is de hoofdstructuur nog herkenbaar.

De volgende punten kunnen u mogelijk van dienst zijn bij het debat:

- Er is meermalen geroepen dat het GAK gebouw het lelijkste gebouw van Hilversum is en dat het op de verkeerde plek staat. Een discussie over mooi en lelijk is altijd een lastige. Bij nadere beschouwing lijkt het zeer goed te verdedigen, dat Silverpoint en de twee gebouwen op de kop van de Leeuwenstraat (het grauwe en troosteloze GGZ Centraal en het ondiepe 33 m hoge appartementengebouw) veel lelijker zijn. Deze blijven volgens de huidige plannen echter staan. In 1991 verscheen een boek van Jaap Huisman (in die tijd architectuurcriticus bij de Volkskrant) met de titel 'Lelijk gebouwd Nederland. De 50 grootste missers.' Hierin wordt Silverpoint niet alleen als het lelijkste gebouw van Hilversum omschreven maar zelfs als een van de 50 lelijkste gebouwen van Nederland. Het is echter buiten kijf, dat het GAK gebouw nooit de context heeft gekregen, die het verdiende. De herstructurering van het stationsgebied lijkt een uitgelezen kans om dit te herstellen.
- De gemeente Hilversum heeft in de jaren '80 geëist dat het GAK gebouw kleinschalig moest worden en dat de gevel in baksteen zou worden uitgevoerd; een betonnen gevel was niet gewenst. Opmerkelijk is dat de bakstenen zijgevel van het aangrenzende Entrada gebouw vrijwel dezelfde kleur baksteen heeft als het GAK gebouw.
- De zichtas van de hoofduitgang van het station is niet gericht op de ingang van de Leeuwenstraat maar op bestaande hoogbouw (het ondiepe en 33 m hoge appartementengebouw op de kop van de Leeuwenstraat) en zal bij uitvoering van het huidige plan op de voorgestelde nieuwbouw langs de Schapenkamp stuiten.
- Door de aanwezigheid van de fietstunnel met zijn balustrade staat het GAK gebouw niet meer in de weg. De fietstunnel vormt namelijk de fysieke beperking aan de zuidelijke rand van het stationsplein en versmalt daardoor de doorloopmogelijkheid.
- Aankoop van het GAK gebouw door de gemeente en daarop volgende sloop betekent een forse kapitaalvernietiging.
- Sloop op deze schaal zal tijdelijk ernstige overlast ten aanzien van stof, geluid en verkeer met zich meebrengen.
- In de beschikbare stukken wordt nergens vermeld dat zich onder het GAK gebouw een parkeergarage voor 70 auto's bevindt. Deze is al vele jaren gesloten terwijl er een schrijnend gebrek aan parkeerplaatsen in het centrum is.
- De inrit naar genoemde parkeergarage vanaf de Schapenkamp is gecombineerd met de inrit naar de parkeergarage die indertijd is aangelegd onder het vroegere TELEAC gebouw. Deze parkeergarage is nog wel in gebruik en wordt thans geëxploiteerd door switchpark.nl. Men kan daar op afspraak parkeren.
- Aanplant van bomen zal niet mogelijk zijn nadat het GAK gebouw is gesloopt en de parkeergarage in de grond aanwezig blijft; bomen kunnen dan niet voldoende diep wortelen en zullen gevoelig zijn voor windworp. Sloop van het GAK gebouw inclusief de parkeergarage en aanvulling van de ontstane kuil met grond om bomen te kunnen planten zal aanzienlijk hogere kosten met zich meebrengen.

- Voor het GAK gebouw is een voorbereidingsbesluit van kracht tot 18 augustus 2017.

Namens de erfgoedorganisaties

Hilversumse Historische Kring 'Albertus Perk'
Erfgoedvereniging Heemschut
Cuypersgenootschap
Hilversum PasOp!

12 december 2016

Studie 2011, Lips Capital Group/Dudok Wonen. Nu op de website van Vemid.